ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2013-11

News of Archaeology from ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS

(Ayrıbasım/Offprint)

Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

- Aççana Höyük, Antik Alalakh Kenti Çalışmaları 2012 — K. Aslıhan Yener – Murat Akar — 1
- Alara Kazısı 2012 — Osman Eravşar — 10
- Pisidia Antiokheiası Kazısı 2012 — Mehmet Özhanlı — 14
- Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2012 — Gülsün Umurtak – Refik Duru — 21
- Karain Mağarası 2012 Yılı Kazıları — Metin Kartal — 26
- Kastabala-Hierapolis Kazısı 2012 — Turgut H. Zeyrek — 29
- Kaunos 2012 — Cengiz Işık — 33
- Kelenderis 2012 Yılı Kazıları — K. Levent Zoroğlu — 40
- Kibyra 2012 Yılı Kazıları — Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü — 47
- Kilise Tepe Arkeoloji Projesi 2011 ve 2012 Sezonu Çalışmaları — Tevfik Emre Şerifoğlu – J. Nicholas Postgate Mark P. C. Jackson — 55
- Ksanthos 2012 Yılı Kazıları — Burhan Varkıvanç — 62
- Letoon 2011 ve 2012 Yılları Arazi Çalışmaları Ön Raporu — Sema Atik Korkmaz – Mustafa H. Sayar Sebahattin Küçük – İsmail Ergüder Ezel Babayiğit – Levent Emmungil – Eşe Bilgiç — 71
- Limyra 2012 — Martin Seyer — 83
- Myra ve Andriake Kazıları 2012 — Nevzat Çevik – Süleyman Bulut Engin Akyürek — 90
- Myra-Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları 2012 — Sema Doğan — 97
- Olba (Mersin, Silifke) Kazıları 2012 — Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay — 104
- Olympos Kazısı 2012 — B. Yelda Olcay Uçkan — 108
- Rhodiapolis Kazıları 2012 — İsa Kızgut — 113
- Side 2011-2012 Yılı Çalışmaları — Hüseyin Sabri Alanyalı — 121
- Silifke Kalesi Kazısı 2012 — Ali Boran – İshak Kozak – Nur Bakar Şengül Bayar – Zeynep Ketil — 134
- Soli/Pompeiopolis 2012 Kazıları — Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya — 138
- Suluin Mağarası Kazısı 2012 — Harun Taşkıran — 144

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

- Akdeniz Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırmaları 2012 — Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ — 149
- Antiochia ad Cragum Arkeolojik Araştırma Projesi: 2012 Sezonu — Michael Hoff – Rhys F. Townsend – Birol Can — 154

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

- *Excavations at Tell Atchana, Ancient Alalakh 2012* — *K. Aslıhan Yener – Murat Akar* — *1*
- *Alara Excavations 2012* — *Osman Eravşar* — *10*
- *Excavations at Pisidian Antioch 2012* — *Mehmet Özhanlı* — *14*
- *Excavations at Hacılar Büyük Höyük, 2012* — *Gülsün Umurtak – Refik Duru* — *21*
- *Excavations at Karain Cave in 2012* — *Metin Kartal* — *26*
- *Excavations at Kastabala-Hierapolis in 2012* — *Turgut H. Zeyrek* — *29*
- *Kaunos 2012* — *Cengiz Işık* — *33*
- *Excavations at Kelenderis in 2012* — *K. Levent Zoroğlu* — *40*
- *Excavations at Kibyra in 2012* — *Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü* — *47*
- *Kilise Tepe Archaeological Project: 2011 and 2012 Campaigns* — *Tevfik Emre Şerifoğlu – J. Nicholas Postgate Mark P. C. Jackson* — *55*
- *Excavations at Xanthos in 2012* — *Burhan Varkıvanç* — *62*
- *Preliminary Report on Fieldwork at Letoon in 2011 and 2012* — *Sema Atik Korkmaz – Mustafa H. Sayar Sebahattin Küçük – İsmail Ergüder Ezel Babayiğit – Levent Emmungil – Eşe Bilgiç* — *71*
- *Limyra 2012* — *Martin Seyer* — *83*
- *Excavations at Myra and Andriake 2012* — *Nevzat Çevik – Süleyman Bulut Engin Akyürek* — *90*
- *Excavation, Conservation and Repair Work at St. Nicholas Church in Demre-Myra 2012* — *Sema Doğan* — *97*
- *Excavations at Olba (Silifke, Mersin) in 2012* — *Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay* — *104*
- *Excavations at Olympos 2012* — *B. Yelda Olcay Uçkan* — *108*
- *Excavations at Rhodiapolis 2012* — *İsa Kızgut* — *113*
- *Archaeological Work at Side in 2011 and 2012* — *Hüseyin Sabri Alanyalı* — *121*
- *Excavations at Silifke Citadel 2012* — *Ali Boran – İshak Kozak – Nur Bakar Şengül Bayar – Zeynep Ketil* — *134*
- *Excavations at Soli/Pompeiopolis 2012* — *Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya* — *138*
- *Excavations at Suluin Cave 2012* — *Harun Taşkıran* — *144*

SURVEY REPORTS

- *Underwater Archaeological Surveys along the Mediterranean Coastline in 2012* — *Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ* — *149*
- *The Antiochia ad Cragum Archaeological Research Project: 2012 Season* — *Michael Hoff – Rhys F. Townsend – Birol Can* — *154*

İÇİNDEKİLER

• Beydağları Yüzey Araştırmaları 2012	İsa Kızgut	164
• Boğsak Adası Yüzey Araştırması 2012	Günder Varinlioğlu	169
• Burdur İli ve İlçelerinde Fosil Lokalitelerinin Tespiti Yüzey Araştırması 2012	F. Arzu Demirel	174
• Çaltılar Arkeolojik Projesi 2012	Nicoletta Momigliano	178
• Isparta Yüzey Araştırmaları 2012	Mehmet Özsait	185
• Kibyratis Araştırmaları 2012	Thomas Corsten – Oliver Hülden	193
• Dağlık Kilikya Arkeolojik Yüzey Araştırma Projesi: Paleo-Çevre Araştırmaları 2012	Nurgül Karlıoğlu – Ünal Akkemik Hülya Caner – Nicholas K. Rauh Lawrence O. Theller – Matthew J. Dillon Grace A. Conyers	199
• Dağlık Kilikia'da Kentleşme ve Kırsal Yerleşimler Araştırması 2012	Ümit Aydınoğlu	204
• Dağlık Kilikia Yerleşim Tarihi ve Epigrafya Araştırmaları 2012	Hamdi Şahin	207
• Konane (Conana) 2012 Yılı Yüzey Araştırması	Bilge Hürmüzlü – Murat Fırat Uygar Hecebil	211
• Doğu ve Kuzeydoğu Likya – Güneybatı Pisidya Epigrafik-Tarihi Coğrafi Araştırmaları 2012	Bülent İplikçioğlu	215
• Oinoanda 2012	Martin Bachmann	218
• Phaselis ve Teritoryumu Yüzey Araştırması 2012	Murat Arslan – Kemal Demirtaş Nihal Tüner Önen	224
• Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi 2012 Yılı Yüzey Araştırmaları	Ralf Vandam – Eva Kaptijn Jeroen Poblome – Marc Waelkens	230
• Termessos Araştırmaları 2012	Mehmet Kürkçü	234
• Uylupınar Yerleşmesi (Erken Kibyra) ve Çevresi Yüzey Araştırması 2012	F. Eray Dökü	239

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• Antalya, Kaleiçi, 113 Ada 7 Parselde Sondaj Çalışmaları	Süleyman Atalay – Hülya Yalçınsoy	250
• Düver Yerleşim Tarihi Araştırmaları Projesi: 2012 Yılı Kurtarma Kazısı	H. Ali Ekinci – Tarkan Kahya	254
• Side Arkeoloji Müzesi'nde 2012'de Yürütülen Numismatik Araştırmaları	Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker	260

CONTENTS

• *Surveys in Beydağları 2012*	*İsa Kızgut*	*164*
• *Survey on Boğsak Island 2012*	*Günder Varinlioğlu*	*169*
• *Surveys for the Identification of Fossil Localities in the Province of Burdur, 2012 Campaign*	*F. Arzu Demirel*	*174*
• *Çaltılar Archaeological Project 2012*	*Nicoletta Momigliano*	*178*
• *Surveys in Isparta in 2012*	*Mehmet Özsait*	*185*
• *Research in the Kibyratis in 2012*	*Thomas Corsten – Oliver Hülden*	*193*
• *The Rough Cilicia Archaeological Survey Project: Palaeo-Environmental Research in 2012*	*Nurgül Karlıoğlu – Ünal Akkemik Hülya Caner – Nicholas K. Rauh Lawrence O. Theller – Matthew J. Dillon Grace A. Conyers*	*199*
• *Surveys on Urbanization and Rural Settlements in Rough Cilicia 2012*	*Ümit Aydınoğlu*	*204*
• *Rough Cilicia Settlement History and Epigraphy Surveys 2012*	*Hamdi Şahin*	*207*
• *Archaeological Surveys at Konane (Conana) in 2012*	*Bilge Hürmüzlü – Murat Fırat Uygar Hecebil*	*211*
• *Epigraphic-Historical Geography Surveys in Eastern and Northeastern Lycia – Southwest Pisidia in 2012*	*Bülent İplikçioğlu*	*215*
• *Report on the 2012 Campaign at Oinoanda*	*Martin Bachmann*	*218*
• *The Survey of Phaselis and its Territorium 2012*	*Murat Arslan – Kemal Demirtaş Nihal Tüner Önen*	*224*
• *The 2012 Archaeological Survey of the Sagalassos Archaeological Research Project*	*Ralf Vandam – Eva Kaptijn Jeroen Poblome – Marc Waelkens*	*230*
• *Surveys at Termessos 2012*	*Mehmet Kürkçü*	*234*
• *Surveys in and around Uylupınar Settlement (Early Kibyra) in 2012*	*F. Eray Dökü*	*239*

OTHER REPORTS

• *Sondages at Insula 113, Lot 7 in Kaleiçi, Antalya*	*Süleyman Atalay – Hülya Yalçınsoy*	*250*
• *The Düver Settlement History Research Project: Rescue Excavations in 2012*	*H. Ali Ekinci – Tarkan Kahya*	*254*
• *Numismatic Studies at the Side Archaeological Museum in 2012*	*Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker*	*260*

Ksanthos 2012 Yılı Kazıları

Excavations at Xanthos in 2012

Burhan VARKIVANÇ

1 Temmuz 2012 tarihinde üç farklı üniversiteden 11 bilim insanı ve 4 arkeoloji öğrencisinin katılımı ile başlatılan 2012 yılı Ksanthos kazı ve araştırmaları 14 Eylül 2012 tarihinde sonlandırılmıştır. Kazı evi ve alt yapı eksikliği nedeniyle kısıtlı katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmalarda bu sezon Batı Agora, Batı Kilise, Nereidler Anıtı, Güney-Doğu Sektör ve Likya Yapısı'nda bilimsel araştırmalar yürütülmüş, bunun yanında çok sayıda yapı ve alanda kapsamlı bitki temizliği ve çevre düzenlemesi çalışmaları gerçekleştirilmiştir*.

Batı Agora (A. Dönmez – H. M. Erdoğan)

2012 yılı çalışmaları kuzey sektördeki mekânlarda kazı, doğu sektördeki bölümde ise tesviye çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Kuzey mekânların bulunduğu bölümde toplam 30 açma ile farklı boyutlarda 5 mekân tamamen, 2 mekân ise kısmen ortaya çıkarılmıştır. Özgün yapısı İ.S. 2. yy.'a kadar uzanan bu mekânların Erken Bizans Dönemi itibarı ile farklı dönemlerde ve yoğun olarak kullanılmış olması, büyük oranda yapısal değişimlere yol açmıştır. Roma Dönemi'nde inşa edilen ilk mekânlardan günümüze bir kısmı korunan kapı söveleri ve cephe duvarları kalmıştır. Genel anlamda kuzey sektörde yapılan çalışmalarda ele geçen çok sayıda sikke, metal obje, seramik parçaları, mimari parçalar, tuğla ve çatı kiremidi gibi buluntular bu alanın İ.S. 2. ve 7. yy.'lar arasındaki kullanım yoğunluğunu açıkça göstermektedirler. Batı Agora'da kazısı yapılan alanların hemen tümünde Bizans Dönemi'nin işlikleri ile karşılaşılmaktadır. Kazılarda büyük oranda korunarak günümüze ulaşan çok sayıda işlik içinde kullanım sistemleri ve

* Destek ve katkılarından dolayı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü'ne, Kaş Kaymakamlığı'na, Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'ne, Antalya Müzesi Müdürlüğü'ne, Kınık Belediye Başkanlığı'na ve Bakanlık Temsilcimiz A. Aktaş'a teşekkürlerimizi sunarız.

The 2012 campaign of excavations at Xanthos was conducted by a team of 11 academics and four students of archaeology from 1 July to 14 September. Due to the lack of an excavation house and infrastructure, the number of participants was limited. The work covered the West Agora, the West Church, the Nereid Monument, the South-east Sector and the Lycian Building in addition to vegetation cleaning and landscaping at numerous spots.*

West Agora *(A. Dönmez – H. M. Erdoğan)*

In the 2012 campaign excavations were done in the north rooms while the east rooms were only levelled. In the north, a total of 30 trenches exposed five rooms entirely and two rooms partially. The original construction of these rooms goes back to the 2nd century A.D., but they were extensively used at varying times during the Early Byzantine period and thus underwent great structural modification. Only some doorjambs and front walls remain from the original Roman period rooms. Overall, small finds such as numerous coins, metal objects, potsherds, architectural pieces, bricks and roof tiles uncovered in the north sector clearly show that this area was in extensive use between the 2nd-7th centuries A.D. Almost all the areas excavated in the West Agora are Byzantine-period work areas. Among these well-preserved work areas two are clearly identifiable as a wine seller and a blacksmith, thanks to their installations. In one room opening into the Agora five pithoi were found, three of which are on the same level while the other two are in the south-west corner of the room.

* *Our thanks are due to the General Directorate of Cultural Heritage and Museums, the Akdeniz University Rectorate, the Kaş Kaymakamlığı, the Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations (AKMED), the Antalya Museum Directorate, the Kınık Municipality and the state representative A. Aktaş.*

Res. 1 Batı Agora. Şarap satış mekânı
Fig. 1 Wine-seller shop, West Agora

Res. 2 Batı Agora. Metal işliği
Fig. 2 Metalwork area, West Agora

donanımları ile bir şarap satış dükkanı ve bir demir işliği açık bir şekilde tanınmaktadır. Agoraya açılan mekânlardan birinde, birbiri ile aynı düzlemde 3, aynı mekânın güneybatı köşesinde ise 2 adet olmak üzere toplamda 5 adet pithos ortaya çıkarılmıştır. Diplerinde tortu izlenebilen ve kapakları ile ele geçen 3 pithosun aralarında bulunan maşrapa ve pipet formunda iki doldurma kabının varlığı (Res. 1) ile Batı Agora'nın kuzeydoğu kıyısındaki küçük bir mekânda perakende şarap satışının gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Roma Dönemi stoa alanına açılan bu mekânın girişinin biraz batısında, olasılıkla eş zamanlı bir düzenleme gerçekleştirilmiş bir alanda 6 adet paye ve bir büyük taş çanak ile karşılaşılmıştır (Res. 2). Mekân içinde bulunan, tuğlalardan oluşan büyük bir kütleden mekânın üzerinin tonozla örtülü olduğu anlaşılmaktadır. Paye aralarının duvarlarla kapatılmamış olması mekânın dışa açık olduğunu göstermektedir ve bu yapısal özellik yanında dış cephe kıyısındaki büyük su çanağının konumu, mekânın olasılıkla metal işliği olarak kullanıldığına işaret etmektedir. Ele geçen çok sayıda buluntu ile, bu işliğin İ.S. 5 ve 7. yy.'lar arasında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Likya Yapısı (E. Yeşilyurt – M. Yıldız)

Likya Yapısı olarak adlandırılan yapı ve civarındaki üç farklı alanda temizlik ve kazı çalışmaları sürdürülmüştür. Yapıya ait bloklar yanında çalışma alanındaki diğer kalıntıları ortaya çıkarmak amacıyla makilik alanda kapsamlı bir bitki temizliği gerçekleştirilmiştir. Batı Agora'da olduğu gibi Likya Yapısı'nın da Bizans Dönemi boyunca yoğun kullanım alanı olması nedeniyle kazısı yapılan alanların hemen tümünde bu dönemin işlikleri ile karşılaşılmaktadır.

Batı Sektör Kazı Çalışmaları: Yapının batı duvarı dışında yer alıp, yapı ile organik bağ içeren mekân ve oluşumları

The three pithoi contain residue on their bottoms, and their lids have survived together with two filling vessels – a tankard and straw-shaped vessel (Fig. 1). This suggests that wine was sold in a small room on the north-east side of the West Agora.

A little to the west of this room that opens into the Roman-period stoa is an area arranged possibly at the same time containing six piers and a large stone bowl (Fig. 2). Inside the area is a big mass of bricks, which suggests a vaulted superstructure for this room. As there are no curtain walls between the piers, the area should be open to the outside. This feature, together with a large water bowl by the outer side, suggests a function as a metalworking site. Numerous small finds show that this work area was used between the 5th and 7th centuries A.D.

Lycian Building *(E. Yeşilyurt – M. Yıldız)*

Cleaning and excavations were carried out at three spots in and around the Lycian Building. The area covered with maquis was cleared in order to expose blocks and other remains belonging to the building. As in the Agora, the Lycian Building was also occupied by Byzantine-period work areas exposed in the course of excavations.

Excavations in the West Sector*: Work that was initiated to uncover the rooms organically connected with the Lycian Building but lying outside its west wall and to identify their functions and structural features proceeded towards the north-west corner. The excavation area extends 16 m. north-south and 5.70 m. east-west. Based on remains and finds, we concluded that the entire area served as a huge work area in the Byzantine period (Fig. 3). The work area covers the entire trench area and has a floor of partly lime-small stones and partly lime-earth mixture starting at 0.30 m. beneath the present day*

Res. 3 Likya Yapısı. Bizans Dönemi işlik, kuzeyden görünüş
Fig. 3 Byzantine work area, view from north, Lycian Building

Res. 4 Likya Yapısı. Bizans Dönemi işlik, güneyden görünüş
Fig. 4 Byzantine work area, view from south, Lycian Building

ortaya çıkarmak, bunların yapısal özelliklerini ve işlevlerini belirlemek amacıyla başlatılan çalışmalar yapının kuzeybatı köşesine doğru sürdürülmüştür. Kuzey-güney yönünde 16 m., doğu-batı yönünde 5,70 m. uzanan çalışma alanının kazısı sonrasında alanın Bizans Dönemi'nde büyük boyutlu bir işlik olarak kullanıldığına işaret eden çok sayıda kalıntı ve buluntu ile karşılaşılmıştır (Res. 3). İşliğin günümüz yürüme zeminin yaklaşık 0,30 m. altında başlayan kısmen kireç-küçük taş, kısmen de kireç-toprak karışımı bir zemine sahip olduğu ve açma alanının tamamını kapladığı görülmüştür. İşliğin doğu duvarının Likya Yapısı'nın batı duvarını kısmen kullandığı, bu duvarın kuzey yarısına komşu küçük bir sarnıcın en geç Roma Dönemi'nde eklendiği anlaşılmaktadır. Yaklaşık 0,40 m. kalınlığındaki güney ve batı duvarı Bizans Dönemi işlik inşası ile kısmen tahrip olan 3,45x2,50 m. ölçülerindeki sarnıcın zeminine henüz ulaşılmamıştır. Kuzeyde saptanan ve başta Yukarı Agora'daki anıtsal sarnıçlar olmak üzere, kentin batısına su aktardığı anlaşılan büyük çaplı bir künkün ise Bizans Dönemi'nde biraz doğuya kaydırıldığı ve buradaki küçük sarnıcın doğu duvarına bitişik uzanan ve moloz taşlardan oluşan 0,60 m. genişliğindeki ikinci bir duvar üzerine oturtulduğu görülmektedir (Res. 4). İşliğin batı ve kuzey duvarları kısmen Likya Yapısı'nın büyük boyutlu duvar bloklarından, kısmen de moloz taşlardan oluşmaktadır. Tahribat nedeniyle girişin sağlandığı güney duvar hakkında veriye rastlanamamıştır. İşliğin güney kıyısında ise ilginç bir oluşum ile karşılaşılmıştır. Likya Yapısı doğu duvarı kıyısında, bir yapı bloğunun yeniden kullanılması ile oluşturulan kireç taşından dörtgen bir tekne yer almaktadır (Res. 5). Teknenin güney alt

walking level. It was observed that the east wall of the work area partly uses the west wall of the Lycian Building; a small cistern adjacent to the north half of this wall was added in the Roman period at the latest. The cistern measures 3.45x2.50 m., and its south and west walls are about 0.40 m. thick but damaged partly by the construction of the Byzantine work area. The floor of the cistern has not been reached yet. There is a large pipe supplying the western part of the city as well as the monumental cisterns in the north and Upper Agora. It was shifted somewhat east and placed on top of a second wall 0.60 m. wide and built with rubble alongside the east wall of the aforementioned small cistern in the Byzantine period (Fig. 4). The west and north walls of the work area were built partly with large blocks from the Lycian Building's walls and partly with rubble. Because of destruction, no evidence could be gathered for the south wall, which provided the access. On the south side of the work area is an interesting formation. Beside the east wall of the Lycian Building is a rectangular limestone basin built with reused blocks (Fig. 5). At the bottom on the south side of the basin is a second pipe sloping down westward. Thus it was observed that the wastewater of the work area drained out via this pipe. Small finds include numerous coins mainly from the Roman and Byzantine periods, the base of marble statuette, the hand of a terracotta figurine, numerous pieces of worked and unworked glass, a stone mould and a bronze spoon for cream. Although the character of the work area is not entirely clarified, it is highly likely that it served for the production of glass and metal objects.

Res. 5 Likya Yapısı. Bizans Dönemi işlik, su çanağı ve atık su sistemi
Fig. 5 Byzantine work area water basin and wastewater system, Lycian Building

Res. 6 Likya Yapısı. Bizans Dönemi işlik basamakları
Fig. 6 Byzantine work area stairs, Lycian Building

Res. 7 Likya Yapısı. Bizans Dönemi işlik buluntuları, testere ve çuvaldız
Fig. 7 Byzantine work area small finds, saw and needle, Lycian Building

kıyısında, burada yer alan ve batıya doğru eğim gösteren bir ikinci bir künk dizisine bağlandığı, dolayısıyla işlikte kullanılan atık suyun bu sistem vasıtası ile batıya doğru tahliye edildiği anlaşılmaktadır. Çalışmalarda Roma ve Bizans dönemi ağırlıklı olmak üzere çok sayıda sikke, bir mermer heykelcik kaidesi, pişmiş toprak bir figürine ait el parçası, çok sayıda işlenmiş ve işlenmemiş cam parçası, taş bir kalıp ve bronz bir krem kaşığı ile karşılaşılmıştır. İşliğin niteliği henüz tam olarak saptanamasa da, cam ve metal eser üretiminde kullanılmış olma olasılığı yüksektir.

Yapı İçi Çalışmaları: Bu kapsamda, yapıya güneyden girişi sağlayan rampanın iç bölümlerinde çalışmalar sürdürülmüştür. Çalışmaların amacı, bu yönde tahrip olan duvarları ortaya çıkarmak ve toplam uzunluğu saptamaktır. Kazı çalışmaları öncesi parsellenen alanda LY 2-7 olarak kodlanan açmalar gerçekleştirilmiştir. Yapının güneydoğu köşesinde 2011 yılında açılan LY 2 açmasının devamı niteliğindeki alan (LY 2-A) homojen bir dolgu katmanı içermekte olup, açmanın güneyinde, yapının ana duvarı bitişiğindeki merdiven basamakları ile alt kottaki bir işliğin varlığı ortaya çıkarılmıştır (Res. 6). Bu alanın batısındaki LY 3 açması ile yapının güneyinde yer alan ve yüzey hizasında orijinalliğini yitirmiş olan sundurmanın alt bölümlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. -0,70 ve -1,35 m. seviyelerinde yoğun bir kül katmanı ile, -3,35 m.'de ulaşılan ana kaya üzerinde ise kısmen kireçtaşı bloklardan, kısmen ana kayada oluşan duvar kalıntısı ile karşılaşılmıştır. Rampanın kuzeydoğu köşesinde LY 4 olarak kodlanan açmada gerçekleştirilen kazılar -3,65 seviyesinde sonlandırılmış; katman kavramının çok net izlenmediği dolgu içinde -1,45 m. -2,00 m. ve -2,85 m. seviyelerinde kalın kül katmanlarına rastlanılmıştır. Anlaşıldığı kadarı

***Work Inside the Building**: Work was conducted at the inner parts of the ramp that provides access to the structure from the south. The aim was to expose the damaged walls and determine the overall length. The location was gridded before the excavations, and work was carried out in Trenches LY 2-7. The area LY 2-A, which is an extension of LY 2 in the south-east corner of the building excavated in 2011, contained a homogenous deposit. In the southern part of the trench, stairs adjoining the main wall and a work area at a lower level were exposed (Fig. 6). Trench LY 3 was dug to the west in order to expose the lower parts of the lean-to roofed area, which had lost its original condition at surface level. A layer of intensive ash was exposed at -0.70 and -1.35 m. level, while the remains of a wall partly hewn from bedrock and partly paved with limestone blocks were reached on bedrock at -3.35 m. level. Trench LY 4, located at the north-east corner of the ramp, was dug down to the -3.65 m. level. Strata were not discernible clearly, and thick layers of ash were attested at the -1.45, -2.00 and -2.85 m. levels. The trench contained the wastes of the work areas within the building, and small finds were only a few low quality potsherds and metal pieces. On*

ile yapının içinde bulunan işliklerin atıklarını barındıran bu açma içinde az sayıda niteliksiz seramik ve metal parçaları dışında buluntu ile karşılaşılmamıştır. Rampanın doğu kıyısında, yapının özgün dolgu katmanlarını saptamak amacıyla yapılan LY 5 ve LY 6 açmaları, rampanın bu bölümünün de Erken Bizans Dönemi'nde işlik olarak kullanıldığını ortaya çıkarmıştır.

Likya Yapısı'nın özgün duvar uzantısının güney sınırını saptamak amacıyla yapıya ulaşımı sağlayan rampanın batı duvarı içinde gerçekleştirilen LY 7 açmasında yürüme zeminin yaklaşık 0,50 m. altında doğu yönde uzanan duvarlar ve batı yöne açılan bir kapı eşiği ile karşılaşılmıştır. Çok sayıda bronz sikke yanında, demir çivi ve çatı kiremidi kırıklarının ele geçtiği bu açma kalıntılarının, rampanın doğusunda ortaya çıkarılan ve içinde çok sayıda demir ve bronz buluntuların bulunduğu mekânın batı sınırı olduğu görülmüştür. Kazı çalışmaları, Klasik Dönem'de olasılıkla konut amaçlı inşa edilen ve yaklaşık 350 m²'lik bir alana yayılan Likya Yapısı'nın tamamının İ.S. 4. yy.'dan itibaren işlik amaçlı olarak kullanıldığını ortaya koymuştur. Henüz bir bölümü kazılan yapıdaki çok sayıdaki işlik arasında en dikkat çekeni LY 6 açmasında karşımıza çıkmaktadır. Çok sayıda çatı kiremidi ve çivi buluntusu ile İ.S. 7. yy.'da çatısının çökmesi nedeniyle terk edildiği anlaşılan işlik içinde ele geçen oldukça sağlam durumdaki demir bir testere, semerci çuvaldızı (Res. 7), farklı ağız genişliklerine sahip çok sayıda ıskarpela, kapı, pencere, dolap ve sandık menteşeleri, demir ve bronzdan imal edilmiş kilit, anahtar ve metal aplikeler gibi çok sayıda buluntu ile bu mekânda metal ve ahşap elemanlar ile ahşap donanımlarının üretilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Nereidler Anıtı (N. Yıldırım – H. Kökmen)

Anıtın kuzeyindeki teras duvarı üzerinde 2011 yılı kazı sezonunda başlanan temizlik ve kazı çalışmalarına bu yıl da devam edilmiş ve terasın kazısı büyük ölçüde tamamlanmıştır. Üzerindeki dolgu toprağın alınarak ana kayanın ortaya çıkarılması şeklinde sürdürülen çalışmalardaki amaç, Nereidler Anıtı'nın özellikle inşası öncesi alan içerisinde var olabilecek yapılaşmaları ve alanın tüm kullanım evrelerini tespit edebilmektir.

2012 sezonunda kuzey terası üzerindeki çalışmalar sekiz açmada, alanın değişken yükseklikteki kayalık yapısı nedeniyle 0,05 m. ile 0,50 m. arasında değişen derinliklerde gerçekleştirilmiş ve kazı alanlarının tümünde katman kavramı ile karşılaşılmamıştır (Res. 8). Çalışmalar sırasında farklı dönemlere ait sikkeler, seramikler, Klasik Dönem'e ait heykeltıraşlık eserleri ve yapısal donanıma ait parçalar ele geçmiştir. Anıtın

Res. 8 Nereidler Anıtı. Kuzey Teras
Fig. 8 North terrace, Nereid Monument

the eastern edge of the ramp Trenches LY 5 and LY 6 were placed to identify original deposit stratification, but it was observed that the area served as work areas during the Early Byzantine period as well.

Trench LY 7, located on the inner side of the west wall of the ramp, was excavated in order to identify the southern end of the original wall of the Lycian Building. At the 0.50 level beneath the walking level, walls extending eastward and a doorway threshold opening westward were found. In addition to numerous bronze coins, iron nails and roof tile fragments were also found. The remains uncovered here indeed were the western boundary of the room with numerous iron and bronze finds uncovered to the east of the ramp. The excavations clearly showed that the Lycian Building, which covered an area of about 350 sq. m. and constructed as a house in the Classical period, was used as a work area entirely beginning in the 4th century A.D. The building has been only partly excavated, and the most interesting work area is the one at Trench LY 6. This work area was abandoned when its roof collapsed in the 7th century A.D., and the variety of small finds from here includes a very well-preserved iron saw, a saddle-maker's needle (Fig. 7), numerous chisels of various sizes, hinges for doors, windows, closets and chests, as well as locks and keys of iron and bronze and metal appliques. Thus, this work area once produced metal and wood elements and wooden equipment.

Nereid Monument *(N. Yıldırım – H. Kökmen)*

Excavations and cleaning work that started in the 2011 campaign on the terrace wall to the north of the monument continued, and excavation of the terrace was completed to a great extent. The work covered the removal

podyum bölümünün doğusunda yer alan yakın dönem sarnıcın kuzeybatısındaki NT 14 ve NT 15 açmalarında ortaya çıkarılan kayalık boşluklar içinde iç içe tam ve yarım daire motifleri ile dalga ve şerit motifleri içeren çok sayıda seramik parçası ile karşılaşılmıştır. Buluntular yanında kayalık alanda gözlemlenen düzleştirmeler ve basamaklar (Res. 9), yapısal niteliği henüz saptanamasa da alanın en geç Erken Arkaik Dönem'den itibaren kullanılmaya başlandığını, olasılıkla barınma amaçlı küçük yapılarla donatıldığına işaret etmektedir.

Güneydoğu Sektör (G. Tiryaki)

2004 yılı itibarı ile Fransız meslektaşlarımız tarafından kazılan ve Klasik Dönem'e tarihlenen anıtsal bir duvar ile Arkaik Dönem'e tarihlenen kabartmaların ele geçirildiği alanda 2011 yılı itibarı ile Ksanthos Kazılarını devir alan ekibimiz tarafından ilk çalışmalar bu yıl gerçekleştirilmiştir. Gelecek yıllarda geniş çaplı kazılması amaçlanan alanın yapısal oluşumunun ve sonraki dönem eklemelerinin niteliğinin anlaşılması ve yeni kazılara yön verilmesi amacıyla öncelikle kazılan alanların genel bir bitki ve toprak temizliği yapılmıştır. Bunun yanında alanın geniş düzlüklerinde jeofizik incelemeler gerçekleştirilmiş ve daha önce kazılan alanın batısında, kazıları 2013 yılı kazı sezonunda gerçekleştirilecek olan yapısal kalıntılar saptanmıştır. Çalışmalarda yukarıda anılan duvarın doğu bölümünde ana kayaya kadar temizlik çalışmaları gerçekleşmiş; bu süreçte Bizans Dönemi'ne tarihlenen bir su kanalı ile pişmiş toprak levhalarda oluşan zemin kaplaması kalıntıları ile karşılaşılmıştır. Anılan duvar çevresinde Hellenistik Dönem'den Bizans Dönemi içlerine kadar uzanan süreçte inşa edilmiş çok sayıda ve farklı yönlerde duvar uzantıları ile karşılaşılmaktadır. Bu duvarların niteliğini anlamak amacıyla güneye uzanan ve olasılıkla Hellenistik Dönem'de inşa edilen bir yapının duvarı kıyısında yüzeysel bir kazı çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda, Bizans Dönemi müdahaleleri nedeniyle özgün yapıyı tarihleyici nitelikte buluntu ile karşılaşılmamıştır.

Batı Kilise (A. Aydın – A. Yaman)

Batı Kilise, 2012 yılı Ksanthos Kazıları'nın yeni çalışma alanlarından biri olmuştur (Res. 10). Çalışma öncesi orta nef duvarlarından bir kısmı görülebilen transept tipi yapıda öncelikle kapsamlı bir temizlik çalışması, ardından ise yapının mimari özelliklerini anlamak amacıyla yapının kısmen yüzeyde görülebilen mimari bloklarının yüzeysel kazısı gerçekleştirilmiştir. Bu kazılar sonucunda kilisede doğu-batı yönlü üç nef ortaya çıkarılmıştır. Bu alandaki çalışma sonucunda neflerin stylobat taşlarını

Res. 9 Nereidler Anıtı. Kuzey Teras, basamaklı mekân
Fig. 9 Stepped area of north terrace, Nereid Monument

of the filling on top and the exposure of the bedrock in order to see any construction predating the monument and to identify all the phases of use.

The 2012 work on the terrace was carried out in eight trenches reaching a depth of 0.05 to 0.50 m. depending on the rocky terrain; stratification was not attested in all areas (Fig. 8). Small finds include coins and pottery of various periods, sculpture from the Classical period and fragments belonging to structural elements. Trenches NT 14 and NT 15, which are located to the north-west of a recent cistern east of the monument's podium, contained rock cavities with numerous potsherds decorated with concentric circles and semi-circles as well as wave and band motifs. The levelling and steps attested in the rocky terrain (Fig. 9) point to the fact that the area came into use in the Early Archaic period at the latest, and these possibly were small structures for sheltering purposes.

***South-east Sector** (G. Tiryaki)*

Our team conducted the first research in 2012 in the area where a monumental wall of the Classical period and reliefs of the Archaic period were uncovered in 2004 by our French colleagues. To comprehend the structural formation of the area and character of later additions as well as to clarify the direction of the future work here, a comprehensive vegetation and earth cleaning was done first. Furthermore, geophysical surveys were conducted in the wide, flat areas. There structural remains were attested in the area west of the formerly excavated area, and this section will be excavated in 2013. The area east of the above-mentioned wall was cleaned down to the bedrock, and a Byzantine water channel and the remains of a terracotta plaque flooring were uncovered. Around this wall were found numerous

Res. 10
Batı Kilise
Fig. 10
West Church

oluşturan mimari parçaların başka bir yapının devşirme blokları olduğu anlaşılmıştır. Günümüz yürüme zemininden yaklaşık 20 cm. derinlikte, kuzey ve güney neflerin her iki kenarında kısmen korunmuş mozaik zeminler belirlenmiştir. Mozaiklerin, özellikle orta nefte korunmuşluk durumunu saptamak amacıyla, bu nefin ortasında 2x2 m. boyutlarında bir sondaj açılmıştır. Bu sondaj sonucunda -200 cm. kotlarına kadar inilmesine ve çok sayıda mozaik parçası ele geçmesine karşın, in situ konumda mozaik tabana rastlanmamıştır. Yapının tam boyutları ve planını belirleyebilmek amacıyla batıda nartheksin dış duvarı, aynı zamanda sur duvarının iç kısmını oluşturan bir duvarın, yapının kuzey-güney dış duvarlarının ve nartheks iç duvarının kazısı gerçekleştirilmiştir. Nartheks duvarının doğuya bakan yüzünde in situ olarak, kireç harç üzerine kaplanmış mermer levhaların ve parçalar halindeki mozaik tabanın korunduğu gözlenmiştir. Ayrıca nartheksten orta nefe geçişi sağlayan kapının eşiği de belirlenebilmiştir. Çalışmalar sırasında nartheksin batı duvarını da oluşturan sur duvarının Bizans Dönemi'nde devşirme malzemelerle oluşturulduğu belirlenmiş, bu malzeme arasında ön yüzünde 6 satırı korunmuş Eski Yunanca yazıt bulunan bir postament ile karşılaşılmıştır.

Epigrafik Çalışmalar (N. Tüner Önen)

2011 yılı itibarı ile kazı başkanlığı ve heyetinin değişmesi sonrasında, bu zamana kadar Ksanthos yazıtlarından sorumlu olan Kanadalı epigraflar ile ortak çalışma sürdürülmemiştir. Bu yılki çalışmalarda öncelikle alan yüzeyindeki ve kazı deposundaki tüm yazıtların tespiti,

wall remains that extend in various directions and date from the Hellenistic through the Byzantine periods. A superficial excavation was done beside a possibly Hellenistic structure extending southward in order to clarify the character of these walls. However, the work did not yield any finds that would help to date the original structure due to Byzantine modification.

West Church *(A. Aydın – A. Yaman)*

The West Church is a new work area begun in 2012 (Fig. 10). Before the work started, the walls of the nave of this transept church were partly visible. First, an extensive cleaning was done and then followed by a superficial excavation of architectural blocks visible on the surface to clarify the architectural features of the building. The work brought to light three aisles in an east-west direction. The stylobate was built with reused materials. At about 20 cm. beneath the walking level remains of partly preserved mosaics along both edges of the south and north aisles were found. To understand the level of preservation of mosaics in the nave, a sounding of 2x2 m. was dug in the centre. Although a depth of -2.00 m. was reached in the sounding and numerous tesserae were uncovered, no mosaic flooring was found in situ. The western outer wall of the narthex, which constitute the inner side of the fortification wall, the north and south exterior walls of the building and the inner wall of the narthex were excavated to determine the overall dimensions and layout of the building. On the east-facing side of the narthex wall marble plaques placed on lime mortar and fragments of mosaic floor

Res. 11 "Likya Akropolü", Akropole giriş
Fig. 11 Access to "Lycian Acropolis"

estampajlarının alınması ve bir yazıt korpusunun oluşturulması amaçlanmıştır. Çalışmalarının ilk etabında depo bahçesi ve içinde bulunan 220 yazıt parçası, ikinci etabında ise kent içi ve surlarında bulunan 75 yazıt ile kentin doğu kısmında yayılan nekropol alanından 8 mezar yazıtı kaydedilmiş ve estampajları alınmıştır. Bunlar yanında Batı Agora, Nereidler Anıtı ve Batı Kilise'de ele geçen 4 yeni yazıt ile 6 seramik buluntu üzerindeki yazıtlar belgelenmiştir.

Jeofizik Çalışmaları

2011 yılında Batı Agora'da uygulanan çalışma, 2012 yılında kısmen güneydoğu sektörde de uygulanmıştır. Çalışmaların amacı, 2005 yılında ortaya çıkarılan ancak fonksiyonu tam olarak anlaşılamamış olan Klasik Dönem'e ait duvar uzantısının ait olduğu yapısal oluşumun ve sonraki dönem eklemelerinin niteliğinin araştırılmasına alt yapı oluşturmaktır. Bu süreçte, temizlik ve yüzeysel kazı çalışmaları yanında alanın geniş düzlüklerinde jeofizik incelemeler gerçekleştirilmiş ve anılan duvarın batısında 2013 yılı kazı sezonunda kazıları gerçekleştirilecek duvar kalıntıları saptanmıştır.

Çevre Düzenlemesi ve Moloz Temizliği Çalışmaları

Kentin bazı alanlarında gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar yanında çevre düzenlemesi de sürdürülmüştür. Yapısal dokunun algılanmasını güçleştiren bazı çalılıkların temizlenmesi sonrasında yeni ekibin çalışmaları üstlendiği 2011 yılı öncesinde Ksanthos antik kentinin değişik alanlarında 1950 yılı itibarı ile kazılarda elde edilen ve alandan uzaklaştırılmayan toprak ve moloz atıkların tespiti gerçekleştirilmiş ve 2012 yılında özellikle yoğun ziyaret alanları olan Batı Agora, Likya Akropolü (Res. 11) ve Güneydoğu Sektör'deki atıklar kısmen de

were found. The threshold of the doorway leading from the narthex to the nave was uncovered. It was also observed that the fortification wall constituting the west wall of the narthex was built with reused materials in the Byzantine period that included a postament with a six-line inscription in ancient Greek.

Epigraphic Studies (N. Tüner Önen)

With a new team taking over the excavations at Xanthos in 2011, no collaboration was continued with the Canadian epigraphists who had been working on the inscriptions from Xanthos. This year's work primarily concentrated on compiling all the inscriptions, both in the field and in the depot, and taking their squeeze copies to form an inscription corpus. The first stage was comprised of 220 fragments of inscription kept in the depot and the courtyard. Then in the second stage 75 in the city and in the fortifications plus eight funerary inscriptions from the east necropolis were recorded and squeezes were made. In addition, four new inscriptions from the West Agora, the Nereid Monument and the West Church as well as those on six pieces of pottery were documented.

Geophysical Surveys

The surveys conducted at the West Agora in 2011 were partly conducted in the South-east Sector in 2012. The work aimed at building infrastructure for research on the Classical period wall of unclear function uncovered in 2005 and its later additions. The work covered cleaning, superficial excavations and geophysical surveys in the flat areas. Wall remains were identified west of aforementioned wall, and they will be excavated in 2013.

Landscaping and Removal of Rubble

In addition to scientific research, landscaping work was also conducted at some places. After the removal of some bushes that hindered perception of structural patterns, heaps of excavated earth and rubble that had not been removed by the former team since 1950 were noted. In 2012 some waste located in heavily visited sites such as the West Agora, the Lycian Acropolis (Fig. 11) and the South-east Sector were partly removed. Irregular groups of stone blocks in the same areas were lifted by a crane and placed in rows by the edges of the areas. Vegetation cleaning was limited to bushy areas and was carried out where urban remains, especially the Roman Baths, were hindered. The "Xanthos Ancient Site Current Map and Landscaping Project" was prepared by

olsa alandan uzaklaştırılmışlardır. Aynı alanlarda bulunan ve düzensiz gruplar oluşturan taş bloklar vinç yardımı ile ilgili alanların kıyılarında düzenli bir şekilde depolanmışlardır. Bitki temizliği kent kalıntılarını, özellikle Roma Hamamı'nı gölgeleyen alanlarda gerçekleştirilmiş ve çalılık alanlarla sınırlı tutulmuştur. Kazı başkanlığının desteği ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 3 aşamalı olarak "Ksanthos Örenyeri Halihazır Harita ve Çevre Düzenleme Projesi" tasarlanmış; 1. 2. aşamaları olan yapım ve uygulama projeleri 2012 yılı içinde tamamlanarak gerekli onay ve izinler sağlanmıştır. 2013 yılında uygulanması beklenen proje kapsamında, kent çevresinin çitle çevrilerek kontrollü girişin sağlanması ve buna bağlı olarak asfalt yolun aşamalı olarak genel araç trafiğinden arındırılması, farklı gezi güzergâhlarının ve seyir teraslarının yapımı, bilgilendirme levhalarının düzenlenmesi, kent merkezindeki 'karşılama merkezi'nin çeşitli hizmet mekânlarının da yer aldığı antik kent dışındaki bir alana taşınması amaçlanmaktadır. Projenin tamamlanması sonrasında alan yönetiminde önemli adımların atılması yanında, özellikle mevcut karşılama merkezinin konumu nedeniyle sürdürülemeyen Ana Cadde kazılarının da tamamlanması yolu da açılacaktır.

Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Projeleri

2011 yılı itibarı ile kazı başkanlığı ve heyetinin değişmesi sonrasında, 2010 yılına kadar kazı çalışmalarını sürdüren Fransız meslektaşlarımızdan alanla ilgili her türlü belgenin arşiv oluşturmak amacı ile tarafımıza verilmesi istenmiş; ancak, bu istek ne yazık ki bugüne kadar karşılık bulamamıştır. Özellikle 2011 yılı itibarı ile çalışılan alanlarının bilimsel ve teknik belgelemelerini yapmak, buna bağlı olarak alan ve yapıların taş plan ve rölövelerini çıkararak gelecekte yapılacak bilimsel çalışmalar, alan temizliği ve çevre düzenlemeleri ile restorasyon projelerine yol açmak amacıyla 2012 yılında Batı Agora'nın kuzey kanadı, Likya Yapısı, Nereidler Anıtı, Güneydoğu Sektör ve Doğu Bazilikası'nda belgeleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Üç-boyutlu tarama yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmalarda alanların taş planları yanında her kazı sezonu sonrası güncellenebilecek nitelikte çok yönlü kesitleri de oluşturulmuştur. Bu kapsamda ayrıca Doğu Bazilikası Naos Kapısı ile Batı Agora'daki Yazıtlı Dikme Anıtı'nın rölöve ve restorasyon projeleri de gerçekleştirilmiş olup, 2013 yılında naos kapısının tamamının kısmen ayağa kaldırılması amaçlanmaktadır.

the Ministry of Culture and Tourism General Directorate of Cultural Heritage and Museums as a three-stage project with the support of the excavation director. The first and second stages covering preparation and implementation were completed in 2012, and approvals and permits were obtained. Within the frame of the project anticipated to be realized in 2013, the site will be encircled with a fence that will control access to it. The asphalt road will therefore be off limits to general traffic. New visitor routes and viewing terraces will be built, new signs will be posted and the "welcome centre" in the city centre will be relocated to the site. When this project is fully implemented, in addition to important steps for field management, the present "welcome centre" will be removed and the excavations of the Main Street will be completed.

Relevé, Restitution and Restoration Projects

When our new team and director took over the site in 2011, we asked our French colleagues, who had been working at the site since 1950, to turn over to us all sorts of documentation in order to build an archive. However, our request has not been fulfilled to date. To document scientifically and technically the areas worked as of 2011 and to prepare an infrastructure plan for future scientific research, area cleaning and landscaping as well as restoration through drawing stone plans and relevés, we conducted documentation work at the north wing of the West Agora, the Lycian Building, the Nereid Monument, the South-east Sector and the East Basilica. The work covered 3-D scanning and stone plans of the areas; cross sections and elevations allowing updates at the end of every campaign were prepared. Within this frame we also prepared the relevé and restoration projects for the nave doorway of the East Basilica and the Inscribed Pillar at the West Agora. We expect to make a partial anastylosis of the nave gate in 2013.